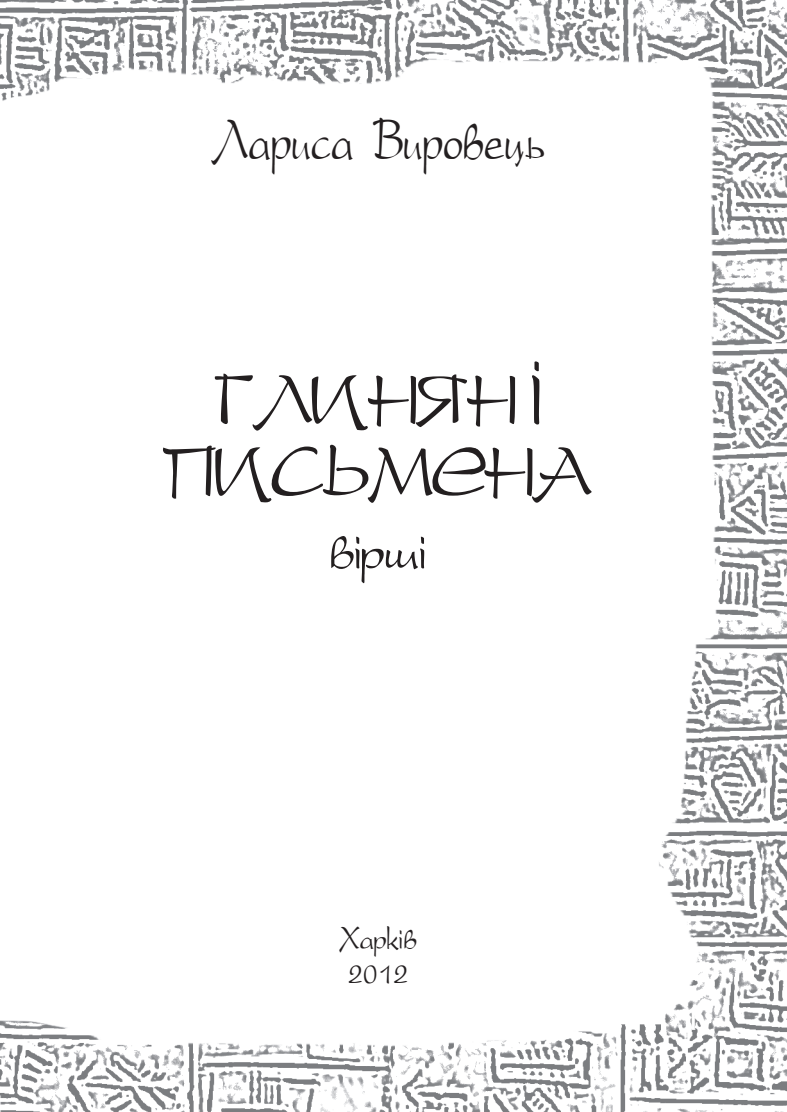

Лариса Вировець

ГЛІНЯНІ ПИСЬМЕНА

Вірші

Харків
2012

УДК 821.161.2-1
ББК 84(4УКР=УКР)6-5
Б 72

Б 72 Л. Вировець. Глиняні письмена.
Поезії. – Харків, А.П. Вировець,
«Апостроф», 2012. – 88 с.

ISBN 978-966-2579-58-1
УДК 821.161.2-1
ББК 84(4УКР=УКР)6-5

*Авторка висловлює щирю подяку
всім людям доброї волі, які надали їй допомогу
в нелегкий життєвий момент, зокрема
Валерію Валентиновичу Варламову (Харків),
Олександрові Одріну (Київ),
Олені О'Лір (Київ),
Олегові Гавришу (Київ),
Ользі Гурі (Житомир),
Наталії Невшуні (Харків),
усім членам Клубу «Апостроф» (Харків).*

«Глиняні письмена» – друга україномовна збірка віршів харків'янки Лариси Вировець. У ній поетеса, окрім своїх традиційних тем – місця людини на землі, почуттів, пошуку споріднених душ, – торкається теми предків, нелегкої, але дорогої нам історичної спадщини. Незважаючи на серйозність проблематики, поезія це легка і прозора, а ще – суто міська і суто жіноча: місцями сентиментальна, місцями іронічна, але завше незмінно елегантна.

ISBN 978-966-2579-58-1 © Л. Вировець, 2012

МАЛЕНЬКІ Й ВЕЛИКІ ДИВА ЗІ СКАРБНИЧКИ ЛАРИСИ ВИРОВЕЦЬ

*Гостра така граматика –
з болю, надії, чуда...*

Про близьких людей непросто писати безсторонньо. Для мене Лариса Вировець – це не тільки поезія: це й її акварелі з тонкою грою відтінків, і весняна розкіш квітучого мигдалю та півоній – плід ретельних трудів невтомної садівниці, і гостинний затишок будинку (епізоди його зведення уважний читач також розпізнає у віршах), і повчальні історії, і милі сувеніри, і... І – дружба, саме та, про яку Цицерон буцімто сказав: «Водою ані вогнем не користуємося ми так часто, як дружбою».

Але ж і дружба ця розпочалася, власне, з віршів: Лариса подарувала мені свою першу україномовну збірку «Якби», прочитавши яку, я піймалась на дивному відчутті: цю жінку я знаю цілу вічність. «Її книжка, – писала я тоді, – вийшла друком з авторськими ілюстраціями...

Із віршами ці рисунки творять гармонійну цілісність, і сама книжка нагадує музей коштовних дрібничок, ґалерею перебіжних миттєвостей, ухоплених свавільною рукою митця й увічнених».

Хтозна, чи той «музей коштовних дрібничок» закарбувався в пам'яті поетеси, – тільки до нинішньої збірки, «Глиняні письмена», теж оформленої власноруч, Лариса Вировець включила вірш «Скарбничка», в якому уточнила образ: її поетичний світ – не що інше як скарбниця, наповнення якої – справа спостережливості, любовної й копіткої роботи, врешті-решт, таланту власниці.

Перш ніж «Якби» побачила світ – а сталося це 2008 року, – Лариса встигла заявити про себе в харківському літературному середовищі як поетка російськомовна, причому поетка цілком достойного рівня. Те, що відбулося з нею в 2004 році – році Помаранчевої революції, про яку сьогоднішні провладні кола щосили намагаються «забути», – сама Лариса окреслює як «злам у свідомості».

Саме на харківському Майдані я зрозуміла – і зрозуміла дуже ясно, – що належу до українського народу. Почула українську мову. Збагнула, що вона жива...

А ще – згадала дещо з родинних таємниць. Мій дід-мовчун ніколи не розповідав мені про те, як у складі січових стрільців боронив Київ від радянської навали, як у 30-ті роки намагався врятувати від голоду своїх родичів–селян, але не зміг...

Ягостро усвідомила, що я – українка. Українка у зросійщеному Харкові. Мені схотілося опинитись в україномовному просторі – але його не було: друзі, колеги, знайомі обирали для спілкування російську. А моя потреба – потреба українськості – зростала. І врешті-решт мені спало на думку: якщо потрібного мені простору не існує, то я мушу створити його сама.

Лариса Вировець

Результатом цього переосмислення фундаментальних речей стало не лише «навернення» на україномовне віршування, а й створення Харківського українського культурно-мовного клубу «Апостроф», який існує ось уже 5 років, причому сама Лариса його й очолює.

Назва «Глиняні письмена» викликає пряму асоціацію: давнина, минулі епохи, дитинство людства. У цій книжці Лариса Вировець виразніше, ніж у «Якби», озвучує мотив предків, їхньої ментальної спадщини, нашого обов'язку перед ними.

*Чи, може, прагнуть прашури на мить
допитливо нам глянути у вічі?
Тому, напевно, серце і щемить:
пишатися, по правді, майже нічим.
(«Хурделиця»)*

У «Спогадах» пробігає натяк на трагедію українських 1930-х – а у «Сичах» вона, ця трагедія, оживає, на повен голос нагадує про те, чого не можна забувати. Ця інтенція нагадування виказує в авторці вже не тільки жінку, а й матір, одне з істотних призначень якої – передати пам'ять, душу, біль і гордість у наступні покоління.

Жіночність... Ризикуючи наразитись на докори за самоцитацію, наведу свої ж роздуми дворічної давності: «Так, поезія Лариси Вировець – це жіноча поезія, і я просила би вживати цю словосполуку без образливої поблажливості. У мого покоління ще на слуху дискусії про доцільність розмежування літератури на “чоловічу” та “жіночу” за принципом авторства. Супротивники такого розмежування стверджують, буцімто “дух безтілесний, а отже, не має статі”. Мені ближча протилежна точка зору: стать як онтологічний вимір, як неминуча оптика очей, якими ми дивимось на світ, як щось, чого неможли-

во позбутися. Це приреченість – і водночас благословення».

Лірична героїня Лариси Вировець – це вічна дівчинка, яка не розучилася захоплюватися й залюблюватися, мріяти й оспівувати; і водночас це – досвідчена жінка, життя якої було рясне не лише на чари, а й на розчарування. Іноді її любов – це любов-відчай, відчай від неперодоланості зовнішніх і внутрішніх бар'єрів, від взаємного нерозуміння.

*Що ж він такий безкрилий?
Як він, такий земний,
котить камінні брили,
місить щоденний гній?*

Вона в розгубленні кусає губи, вона мететься, вона просить поради – що ж, «порад потребують колись і розумні жінки». Деколи – ніде правди діти – впадає в мелодраматизм, надуживає здрібніло-пестливих суфіксів, зривається на голосіння. Раптом – осмикує себе, мов пригадує сказане Ліною Костенко: «Життя людського строки стислі. Немає часу на поразку». Ліками проти більш чи менш серйозних сердечних катастроф стає... повсякдення в усьому розмаїтті його барв, стимулів, викликів. Адже «подвір'я, хата – все чекає рук...».

І, як новий рік приходить у січні, так і нове життя часто розпочинається... зимою. Зима – пора, коли під пологом позірною спокою визріває нова сила, новий потенціал, новий сенс. Справді, найсильніші вірші народженої взимку поетеси насичені саме зимовою образністю: це і «Сипся, сніже, на те і зима...», і «Грудень», і «Хурделиця», і просто – «Сніг»... Її пейзажі, що причаровують майстерною виписаністю деталей, спроможні й підноситися до узагальнень притчового характеру:

*А вранці Бог, уперше в цьому році,
овець небесних стригти розпочав...*

(«За кавою»)

...тут краса метафори навіть змушує забути про певну граматичну неправильність.

Пам'ятаймо, що Лариса Вировець і за освітою, і за світосприйняттям – художниця. Вона сильна своєю чуттєвою конкретикою, влучністю образу, такого живого, що ось, здається, відчуєш його на дотик. Втрачає ж вона тоді, коли вдається до риторики, до повчального тону, коли не гребує зужитими абстракціями, дозволяє собі солодкаву сентиментальність.

Показовий і вибір віршів для перекладу: Лариса не женеться за гучними іменами, а підшукує поетів ментально близьких собі, переважно – це наші сучасники, люди з україно-російського культурного помежів'я. Вибиваються з цього ряду два польські класики – Константій Ільдефонс Галчинський та Леопольд Стафф. Та якщо імпресіоністичний ліризм Галчинського загалом лягає нашій поетесі «в масть», то бездоганий у своїй холоднуватій мудрості Стафф виходить у неї не цілком досконалим.

...Для мене, відтоді як я познайомилася з Ларисою Вировець – мисткинею і громадським діячем, – мій рідний Харків став ріднішим. Переконана: сказати так можу не тільки я. Лариса – поетеса, безумовно, харківська. Але – не тільки харківська.

(Тут на пам'ять приходять ранні рядки іншого харків'янина, поета Миколи Шатилова, який, так само як і Лариса, починав писати російською, але свідомо перейшов на українську: «Поэты не бывают областными, Как не бывает небо областным».)

Сьогодні Лариса Вировець – бажана гостя і в київських, і у львівських літературних колах. Її цитують на Інтернет-форумах, нею цікав-

ляться, на неї покликаються... її перекладають! Зокрема ось що каже киянка Олена О'Лір, поетка, перекладач і літературознавець: «Лариса Вировець володіє рідкісною гостротою поетичного зору та слуху (втім, як і решти чуттів!) і в поезії полюбляє конкретику: збираючи у своїй таємній скарбничці перебіжні хвилини життя, різноманітні буденні дрібнички, зроне-ні близькою людиною слова, вона відкриває їх прихований сенс і фіксує свої відкриття в легких, зграбних рядках. Уміє вона і сплести химерний візерунок із метафор, і приголомшити несподівану пуантою, і пустити грайливий блищик іронії... Але їй геть чужа театральність і той докучливий снобізм, який уже зіпсував не один поетичний голос. Її самооцінка гранично твереза – як і її оцінка своїх героїв та всього, що відбувається навколо. Але це не заважає їй сприймати світ із беззастережною, просто-таки материнською добротою. Тому її вірші притягують читача і він має шанс разом з авторкою віднайти в її поетичній скарбничці "від щастя згублені ключі"».

Скарбничка перед тобою, дорогий читачу, – відкривай її!

Люцина ХВОРОСТ

ВІД ШАСТЯ ЗГУБЛЕНІ КЛЮЧІ

ГЛИНЯНІ ПИСЬМЕНА

*Коли Ви прийдете вдруге,
я можу не впізнати Вас.
С. Пасічник, «Голгофа»*

Послабить ніч усі попруги,
сповільнить метушливий час.
Коли Ви прийдете удруге,
я можу не впізнати Вас.

Вода всесвітнього потопу
відхлине, залишивши мул,
і Зевс пливтиме по Європу,
і янгол дутиме в сурму.

Доба п'ятитисячолітня
як ніч бурхлива промайне,
і доки небо не розквітне,
Ви не згадаєте мене.

Румовища і попелища
зрівняє зваженість пустель,
і не кажіть мені, навіщо
колись тут пальма проросте.

Усе пройшло. Шумерська глина
не зберегла ні плач, ні спів.
Отак і я усе спалила...
Крім слів.

2008 р.

РОЗДУМИ

Музіка з чарівної табакерки
помер, напевно: він було нездужав.
Ерзац дитинства

з присмаком цукерки
ковтає мовчазна твоя байдужість.

Сумує птах... Чого йому не спиться?
Вікно у сад, вірніш – його відсутність
(вікна́, не саду). Гуркіт залізниці
впливає в отвір цегляної сутіні.

Оце твій дім: палац твій і фортеця.
На стінах – сіль:

дощів колишніх сльози...
Чи вистачить здоров'я на мистецтво
плести життя з довколишньої прози?

Занутившись в піски років сипучих,
окресливши вкруг себе щільне коло,
цураючись безкрилих та летючих –
лиши собі мітлу та власний комин...

2008 р.

ЗАБЛУКАЛИЙ РАВЛИК

Равлику заблукалий,
тягнеться довго шлях.
Що б ми іще шукали
тут, на семи вітрах?

Тут, на безґрунті сірім,
поміж коліс авто –
так ненадовго цілі –
хто ми з тобою? Хто?

Легко по літній зливі
дихається щораз.
Відстані неможливі –
та добігає час...

2008 р.

* * *

*Бог, не суди: ты не был
Женщиной на Земле!
М. Цветаева*

Рву знавіснілі пута,
сльози ковтаю злі...
(Боже, мовчи: не був ти
жінкою на Землі!)

Аве, моя любове!
Пухом – грудей гробок!
Вбивцями є обоє,
тож пожалій обох!

Що ж він такий безкрилий?
Як він, такий земний,
котить камінні брили,
місить щоденний гній?

Нащо мені померлі
мрії його та сни?
Не вболівай за мене –
милого пом'яни.

2008 р.

БІЛИЗНА ДНІВ

Білизну розбираю – жмутки днів:
ці білі, кольорові, ті – плямисті.
Смугасті дні – в натомленому місті,
картаті – у мереживі гаїв.

Оці – мені півсвіту обіцяли,
та вже й зносились – де мої світи?
Малою до одежі доростала,
та є така, що вік не дорости.

2009 р.

НІЧНА РОЗМОВА

У клепсидрі осінній сповільнився рух:
листопадове листя зіпріло.

Тільки вранішні дзвони
торкаються вух
і тумани торкаються тіла.

Ніч задушливим хутром
на плечі ляга,
час розбух, наче мокра квасоля...
Тьму долає твій голос –
натхненний фрегат, –
та його поглина телефонна юга,
а мені залишає безсоння!

За дзвіницею місяць висить у вікні,
мов китайський всміхається бовдур.
Хтось проїде, і тінь проповзе по стіні.
Хтось наснитись...

Хай прийде, розкаже мені,
що робити з такою любов'ю...

СКАРБНИЧКА

Маленьку таємничку бережу,
немов гербарій поміж сторінками
старої книги. Довгими роками
збирала, мов дощівку у діжу,
хвилини: блиск очей і хвилі клекіт,
вогні вечірніх вулиць, ніжний шепіт,
осінніх кленів золото й іржу,

нічних тривог непрохану біду,
любові шал і бесід веремію...
Слова твої і досі, як умію,
збираю, мов черешні у саду.
Неквапно, не зважаючи на втому, –
метелика на камені рудому
і ящірку, у променях руду.

Минуть дощі. У сірому плащі
відійде листопад нечутним кроком.
Новим повіє вітром, снігом, роком...
Задумливо скарбничку беручи
до рук, ти якось раптом усвідомиш
до паморок, до болю, до судоми:
у ній – від щастя згублені ключі.

2010 р.

ЗА КАВОЮ

Два сирники, морозиво і кава...
А стіни інші: тих уже нема.
І музика, і бесіда цікава,
лиш я чогось задумливо-німа.
...Лунали вірші – пристрасні й пророчі,
і теж була на двох – одна свіча...

А вранці Бог, уперше в цьому році,
овець небесних стригти розпочав.

2009 р.

ПРО БАЙДУЖІСТЬ

*Я метил крестиком их
вперемешку с болью...
С.*

Я хрестиком укрила всі полотна:
що слово, то і хрестик, то і чорний.
Слова твої порожні та холодні,
рядно – мов кладовище рукотворне.

Мовчи тепер, німій, не мій герою:
безпристрасна я стала й нечутлива.
Захоплений вибагливою грою,
хоч мить в тій грі –
хоч ти –
чи був щасливим?

Були слова – суцільні стануть жести.
Даруй жінкам цілунки, вірші, ружі...
Життя уже не вистачить – довести,
наскільки одне одному байдужі!

2010 р.

ЛЯЛЬКА ВУДУ

Місто цвіте салютами,
б'ється луна по стінах.
Свято з Різдва й до лютого –
це за яким же стилем?

І самота у натовпі
зніме з очей полуду.
Ким дотепер була тобі?
Хто я? Лиш лялька вуду...

Смикай мою ганчір'яну
душу – вона не рветься.
Наслідком чи причиною
біль той тобі ж озветься.

Навіть роки не вчать ніяк –
стеляться низько димом.
Ледве було не вчаділа
лялька за довгі зими.

Зради були і зречення –
скільки ще треба зречень?
Зіллються в казку речення –
повний по вінця глечик.

Гостра така граматика –
з болю, надії, чуда...
Вигадала сама тебе –
отже, сама й забуду.

2009 р.

* * *

Скресла крига, сніги потанули,
утекли у твої казки.
Незважаючи на обставини,
серце в грудях – мов кінь баский.

Не кажи, що буває різною,
непростою любов бува:
та – рятує порою грізною,
воскрешає, а ця – вбива.

Не судилося, як хотілося
цій, єдиній (вона одна),
і не чухай тепер потилицю:
пий на спомин – і пий до дна.

Вже проталини сонцем мічені
і на звалищах ялинки,
з-під коліс летять покалічені
пластикові пляшки.

Сонце крізь жалюзі безжальне
всіх шаткує, не омина...
На синоптиків не зважаючи,
місто штурмом бере весна.

2009 р.

СНІГ

По той бік міста, снігу із дощем,
можливо, й час повільніше тече –
там сніг тобі спадає на плече
і тане.

А в мене небо – мов старий кожух,
що вже давно і кольором пожух:
на клатті рваний, посірілий пух
літає.

І на шибках водою навскоси
закреслює ті вулиці й часи,
де ми блукали, догори носи,
з тобою,
і сніг летів, торкаючись наяд
бетонних і не танучи ніяк,
і сяяв нам на двох один маяк –
Любові.

Та сонце свою справу добре зна:
прокинешся, підійдеш до вікна,
немов терпкого увіллєш вина
у груди:
там сніг розтав, і висохли струмки,
і місто інше, все в нім навпаки...
Воно тих двох зимових диваків
забуде.

2009 р.

ВСУЄ

Просила «відпусти» – і відпустив:
напевно, знав, куди себе подіти...
А що ж тепер тобі?..

Плекати квіти,
бо квітам без любові не рости.
Подвір'я, хата – все чекає рук.
муркоче котик, спину тре об ноги,
а в кішки знов, як водиться, пологи,
а стелю знов позаплітав павук...
Отут твоє не зайве почуття,
його усе довкола потребує...

А він таки й не знає до пуття,
ким був тобі...
Про це не скажеш всує.

2009 р.

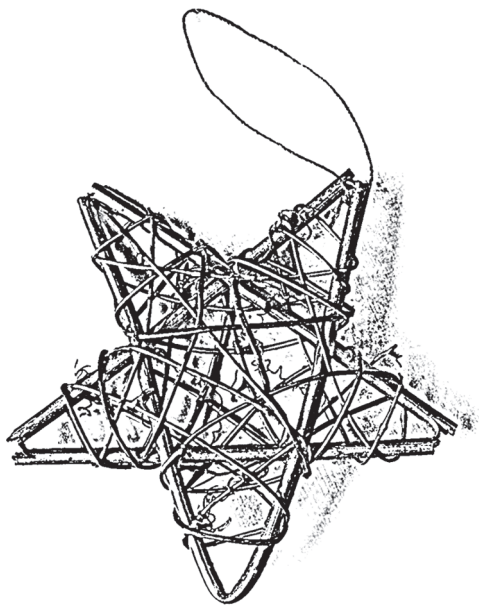
* * *

Тюльпани вмирили мовчазно і тяжко,
їм наче душа відлітала від тіла...
Слова пелюстками спадали. А я ж бо
цього не хотіла.

Останній букет... Бо коли є початок,
то є і кінець – як вигнання із Раю...
Я слів та пелюсток посушений взяток
ретельно збираю.

Минають хурделиці, тануть замети,
риплять по кімнатах
застуджені шафи...
Останній букет – то непевна прикмета,
що час вирушати.

2010 р.

НОВОРІЧНИЙ ПОДАРУНОК

Не з неба зірку – із чагарника,
заламану із гілочки тонкої,
заплетену майстерною рукою,
фарбовану – то зірка ще така! –

даруєш ти... І блискітки летять,
і сунеться омана мерехтлива,
мов доленька –

мінлива та примхлива,
поламана – та Майстрові простять.

І світиться країна за вікном,
гірляндами ліхтарними сповита,
святкує забуття несамовито,
втішається салютами й вином.

А свято – як життя:

позлітки й вати
позбудеться – і зробиться грубішим.
Поламане – й блискуче...

Втім – найбільше,
що міг би ти мені подарувати.

МОВЧИ

Між спорідненістю та сирітством
ми завмерли удвох на межі.
Не здолати невидиму відстань –
ми одвіку з тобою чужі.

Незнайомі, далекі, самотні –
зачинились у власних світах...
Тільки спільного міста безодня
сипле сніг на схололі вуста.

Тільки бесід колишнє натхнення
здоганяє зненацька вночі.
Ще – Сумська.
Та інжирне варення...
Та поезія...
Досить.
Мовчи.

2010 р.

* * *

Якось перемелються
і сніги, і крига.
По котрійсь хурделиці
буде і відлига.

Квіти подаровані
сиплють пелюстками...
Всі шляхи второвані
довгими роками.

В їх суворім розкладі –
може, доживу, –
виліпить ще хтось мені
бабу снігову.

2010 р.

ВІТЕР

Лишень боюсь, щоб не зірвало дах...
Та ні, не той, а справжній.

Протяг свище,
влітає крізь віконце на горище,
де рваний руберойд, неначе птах:
у небо розпростерши чорні крила,
відчинить мій притулок для біди...

А вітер мов знущається: «Немила!
Чого ти ждеш? Нічого вже не жди!»

І стогне, стугонить, зітхає скрушно,
до ранку замітає всі сліди...
А я не сплю. Повторюю: «Не жди».
Хто був коханим –
стане осоружним.

2010 р.

* * *

Сипся, сніже, на те і зима,
хай іще порадіє малеча.
Вкрий деревам оголені плечі,
зазирни у вікно крадькома.

Що мудріше є в світі, ніж це
ворожіння холодного неба,
що відбілює навіть ганебне
і ховає, мов голку в яйце.

Ще учора темніло в очах,
мерехтіло, мов на шахівниці, –
скільки чорного в душах і лицах!..
А на ранок цей сніг розпочавсь!

Білий-білий – по чорних ночах,
по брудних закапелках і трасах,
чистий-чистий, як *tabula rasa*,
як дитя в материнських очах.

2010 р.

ПІЖМУРКИ

Дощ-заброта швендяє у сутінках,
наче грає в піжмурки щоночі:
сам на себе гримає, насуплений,
потім десь ховається й белькоче.

Щось мені нагадують ті піжмурки
й листячко, посухою покручене...
...Голос твій, коханий мій грабіжнику:
«Чим ти знову, квіточко, засмучена?»

2010 р.

ВАРЕННЯ З ВИШЕНЬ

Ось і черговий злітає тиждень,
пир'ячко зелене розпустив...
Ми убили літо, наче крижня, –
сік червоний крапає на стіл.
Встрелили дуплетом – ще на злеті –
а тепер до сліз його шкода...
Хай тепер про нього по бенкеті
хтось блюзнірські повісті склада.

З написом «Варення із інжиру»
слоїк я даю тобі... Лишень
їстимеш – шротинки повизбируй:
в слоїку – варення із вишень.

2010 р.

Р. В.

Бути ревнивою – марна морока:
вітру не вдержиш у пригорщі.
Стрінеться юнка

струнка й волоока –
як йому бути стриманішим?

Доля – як осінь,
свавільна й примхлива:
цвіт на жоржинах – і паморозь.
Сонце – для липня.

Для вересня – зливи.
Це розумієш з роками лиш.

Я їх збирала, та збігли всі строки,
час розкидати – не гніватись.
Все ж ревнувати – то марна морока.
Нумо, коханий, обнімемось...

2010 р.

* * *

У грудні день короткий, як життя,
й похмурий, мов радянська установа.
Чорніють край порога мокрі дрова,
нікому не потрібні до пуття –
в епоху металевих батарей,
в період вимерзання змісту й суті...
О третій заповзає в хату сутінь
з усіх шпаринок, вікон та дверей.
І ніч хитає гойданку небес,
блищать калюжі та церковні бані...
І дзвонам в непроглядному тумані
щоранку підвиває змоклий пес...

Але що важать мряка та сльота,
коли Ви набираєте мій номер!
Теплішає мій затишок, і знову
закляклий день на літо поверта.

2010 р.

ЗГАДАЙ ПРО МЕНЕ

Згадай про мене, поки я жива,
за рештками ілюзій та феєрій...
Так літній дощ пригадує, бува,
про наслідки відсутності своєї.

Зненацька, розсипаючи громи
на яблуні, від спеки непритомні,
зривається потоками умить
із хмар своїх бездонних.

Як лащиться потріскана земля!
Знеможені, важкі тріпочуть віти...
А дощ минув – і ластівка гуля
у небі вмитім.

Обсохло листя на семи вітрах,
і кожна крапля райдугою грає.
Смугастий котик видерся на дах
і в ринву зазирає.

Шепоче квітам лагідна трава
про щось забуте, давнє та зелене...
Згадай про мене, поки я жива!
Згадай про мене.

2011 р.

ФІОЛЕТОВІ ТЮЛЬПАНИ

Тюльпани чорнильного кольору –
три келихи ночі п'янкої,
де погляди – й ті ризиковані!
Ну що ж ти, мій милий, накоїв!
В них стільки жаги негасимої,
і смутку, і ніжності стільки,
що вабить неюних і сивих нас
на поклик нічної сопілки.
Всі аркуші, віршами списані,
й химерні хмарки сутінкові –
над ніжними стеблами-списами
в чарках затаїлись бузкових.
Щодня вони в'януть, світлішають,
три квітки – три болі й любові...

В них надто багато намішано,
щоб ми поєднались з тобою.

2011 р.

СЕРЕД ЗРАДИ ТА ЄРЕСІ

СПОГАДИ

Так, напевно, себе почувають старі...
Пам'ятаю: потріскують дрова у грубі,
і на стінах о давній ранковій порі
хилитаються тіні важкі, шаблезубі.

Входить мати,
і протяг повзе від дверей.
З головою пірнаю під ватяну ковдру.
В'ється сизий димок, і у грудях дере...
Втім – недовго зима.
І дитинство – недовго.

...Дерев'яна веранда, старий кєрогаз
і варення –
вишневе? грушеве? сливове?
Позліталися оси і падають в таз.
Мати ниткою в'яже кришки паперові.

Плине час... Молодята, ми – гості в селі.
Сміємося: бабуся лякливо ховає
їжу в шафу прожогом:

— Не смійтесь, малі:
тінь майнула під вікнами...

Всяко буває...

І повіяло пусткою: тіні звелись.
Мовчазні, із тридцятих,
 постали довкола...
Як же міцно страхи в її душу вп'ялись!
— Ой, бабусю,
 тепер вже такого ніколи...

...Червоніє за вікнами небо міське.
Приміряє дочка
щось легке в намистинах.
Мандаринами пахне...
Згадала ж таке!
У квартирі новій на гостинах...

2011 p.

СИЧІ

*Розмова авторки зі знайомим істориком**

— Дорога веде від села до ставка.
Там пішого ходу – приблизно година.
Але й дивовижа, скажу вам, така!
Скрізь мальви рясніють,
 троянди, шипшина...
Тернові кущі – і повсюди сичі
очиськами глипають у надвечір'я.
Та й сила ж їх! Дивні спостерігачі
звідтіль доглядають колишні подвір'я –
руїни обійсть із рядами хрестів –
немов після вражої злої навали.
Немає стежок, а людей – поготів:
жниви там скінчились,
 як всіх поховали.
Хрести похилилися. В кожному дворі –
натикано їх – наче цвіту в букеті.
Різняться на них лиш народження рік,
рік смерті один –
 зазвичай тридцять третій...

* У вірші описано місцевість біля нинішнього села Баранове, що у Валківському районі Харківської обл., приблизно з кінця 1990-х років до 2007 р.

В Барановім згодом нам розповіли:
солдати з домівок мерців витягали.
...Прислали з Воронежа, землю дали...
«Була епідемія» — так їм казали.

Поїдьте туди, бо слова є слова...
Адресу я дам –
ви ж бо факти збирали...

— Я був цього́річ там...
Звелів голова
зрівняти ту пустку. І землю зорали.

У нетрях бетонних палає свіча.
А душі – оплакують хаші тернові.
Хто глянув у вічі тим дивним сичам –
той з ними у змові.

2011 p.

У ЗИМОВОМУ БЕРЕЗНІ

У зимовому березні
не минають сніги.
Ми закликали на березі –
ні мети, ні снаги.

Серед зради та єресі –
безпорадні й німі –
у зимовому березні,
в позачасній зимі.

Загули наші «чаєчки»,
десь пішли ватажки –
їсти хліб призвичаїлись
із чужої руки.

Поздавали Батурини,
порубали своїх...
Розіп'яті, одурені –
хто їх не переміг?

Сагайдачних чекаємо –
де, на Бога, ви є?
А хурделиця казиться
та в обличчя плює...

2010 р.

ЗНЕВІРА

Ковтаю вівсянки ранкової гущу,
ковтаю новини – гіркі, мов гнилиці.
Про що це ти,
душе моя невмируща?
Чом журишся, доле моя блідолиця?

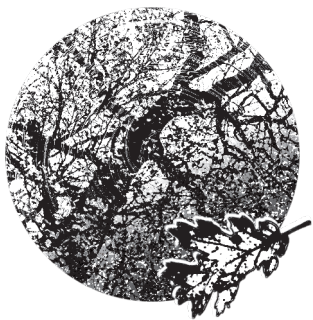
Чи ми розгубили років наших листя,
їх золото дурно змінiali за безцінь?
В похмурому, сірому, вогкому місті
зітліло на порох вчорашнє кубельце.

Нам пісня лишилася
й рештки мізерні
надії та віри.

А все ж серед гною
любов'ю свою засівали ми землю...
І пахло війною.

2010 р.

ОСІННЯ ВОДА

ОСІННЯ ВОДА

Я не стала тобі іконою чи сильцем –
і не хочу вже ні морокою, ні метою...
Не згадаюсь тобі
ні порухом, ні слівцем –
тільки хмаркою –
понад обрієм –
золотою.

Тільки тишею,
тільки піною на воді,
тільки хвилею,
що тепло зберегла від літа.
Зачерпнеш у долоню трохи,
і вже – гляди:
вереснева вода й солона –
а душу вмито.

2010 р.

РЯСТ

Братові

Ось ми уже і підійшли
до розв'язання всіх проблем,
і справа тільки за малим...
Не забариться те мале.

А що стосується садів –
вони розквітнуть і без нас.
Колись наш дід
 садок садив,
та їх обох поглинув час.

Шумлять дерева молоді –
я насадила їх між пнів,
притулок від буремних діб,
від діб порожніх – поготів.

Зростуть...
Майбутнє раз у раз
днів розгортатиме сувій...
Топтатимуть онуки ряст.
Аби – були,
аби він цвів.

2010 р.

ПРЕЧИСТА ТРЕТЯ

Підстаркувата дівчинка не хоче
дивитися на світ крізь окуляри.
І серце бреше їй – не тільки очі,
і бреше фотокартка із шухляди.

Минула Покрова. Пречиста Третя
укрила снігом листя і волосся.
Вона й від себе навіть у секреті
тримає досі те, що не збулося.

А він – із мрії – вирине зненацька,
та ледве й гляне на її принади.
Розмови пізні та обійми братські,
і довгі безнадійні променади...

Та менше з тим! Бо вже у білім сяйві
грядуть свята, і дні – мов снігопади:
такі чудні, і звичні й незвичайні, –
чи дасть їм раду?..

ХУРДЕЛИЦЯ

Хурделиця довкілля замела,
і сипле сніг безладніше і дужче.
Метляється поживкла омела,
шугаються од вітру білі душі.

Злетілися всі разом за віки.
Мов небо наближається до вікон –
меткі жінки, грайливі діточки,
і воїнства суворого без ліку.

Чи, може, прагнуть пращури на мить
допитливо нам глянути у вічі?
Тому, напевно, серце і щемить:
пишатися, по правді, майже нічим.

Віч-на-віч сам із небом у садку –
не витримав із долею двобою...
І мама у старому пальтечку
примариться й покличе за собою.

2011 р.

* * *

Люцині

Кислий смак винограду
у пізніх суниць...
Диво добре, коли воно вчасне.
Не гукнеш до кохання:
«Стривай, повернись!»,
не роздмухаєш вечір, що гасне.

Безпорадно біліють на чорній землі
пізньоцвіту осіннього стебла...
Дочекались відпустки – а дні замалі.
Добре, осінь по-дружньому тепла.

Написала б таке...
Та не вистачить слів –
ти відчуєш цей присмак гіркий...

Чом не дзвониш?
Мій вересень збляк і змілів...
Приїзди, я змелю тобі кави.

2010 р.

ЧАС ТА ВІТАМІНИ

Володимирові

Якби не Ваші вітамінки,
то як би я лічила дні?
Мов кольорові фотознімки –
то веселіші, то сумні, –

вони збиваються потоком
в пістряво-сіру заметіль –
не розрізниш уже на око,
не виокремиш їх звідтіль.

Неначе вчора гостювали:
свічки палали, грав рояль...
А днів пробігло вже чимало,
і їх не те щоб трохи жаль –

кортить у пам'яті відкласти,
чи пригадати до пуття,
що день такий-то «склеїв ласти»,
а той – на те воно й життя –

бував та жеврів до останку...
Якийсь минув мов уві сні.
А день наступний просто з ранку
щасливим був... чи, може, й ні...

Самотнім був-таки, напевно.
Бува самотність і в юрбі.
У календар вдивляюсь ревно:
що дні лишають по собі?

Ось Ви подарували жінці
пігулки – тридцять зокрема.
Щодня я п'ю по вітамінці.
Лишалось три – а вже й нема.

2011 р.

* * *

*Збудуй хату з лободи...
З народної пісні*

*Не мала баба клопоту –
купила порося.
Прислів'я*

Звела не з лободи собі хатинку –
із цегли, височеньку й чепурну.
Будують так палац для відпочинку...
чи загодя так дбають про труну.

І дах блаженький, і немає газу.
Грошей катма, та днів не зупиню...
Отак не мала клопоту – й одразу
придбала баба миршаву свиню.

Сиджу тепер та пісеньку співаю:
«Ти, вітре, мені даху не звали,
ти, зливонько, кімнати не залий,
ти, зимо, снігом стежку побіли –
і йдіть собі гуртом від мого раю!..»

2010 р.

СТАРА СВІТЛИНА

Він серед снігу на вершечку кручі –
мов бог, що знов у небі воскреса:
упевнений, вродливий і рішучий,
тримає на раменах небеса.

У горах призвичаївсь, наче вдома,
і вправно поправляє карабін.

Сміється так, немов йому відоме
життя твоє – з вершин і до глибин...

Погляне враз пронизливо і щиро –
і ти уже очей не відведеш.

І стане затісною враз квартира,
і цілий світ – пустим без нього теж...

Та час усе стирає на лахміття.

Жовтіла ця світлина, далекі,
в сімейному альбомі півстоліття –
і ось до рук потрапила тобі.

2011 р.

* * *

Покину рутину – щоденну, прозову,
піду по натхнення в діброву прозору.
Нетоптаним рястом,

посушеним листям
піду, щоб надихатись
квітнем імлистим –
вдихнути озону.

Туди, де під вітром гойдаються крони,
в траві анемічні тремтять анемони,
де жовтих калюжниць малі сонценята,
духмяні бруньки і трава незім'ята,
де бджіл передзвони.

Там пролісків синіх іскряться очиці,
там ліс приміряє вбрання урочисте,
бо на відкритті весняного сезону
у шані зелене усе й бірюзове,
і ніжне, і чисте.

Я встигну якраз на початок вистави:
шпаків увертюра лунає край ставу,
і шириться музика – посвисти, трелі.
Почую дебют весняних менестрелів –
і втома розтане.

2010 р.

КЕРАМІЧНА СОВА

Ваша мудра сова педантично
рахує пір'їнки.

Їй не спиться всю ніч
на полиці, де пил та книжки.

Ми спілкуємось подумки,
дві помірковані жінки,
бо порад потребують колись
і розумні жінки.

Наша тиша кімнатна – мов книга,
змістовна й вагома.

Поза вікнами клякнуть
холодні дерева й зірки.

Прогуркочуть край лісу
важкі залізничні вагони,
і годинник відлічує
миті, хвилини, роки.

Я кажу: «Його очі –
жарини морозного січня»,
а вона мені мовчки:
«Ти ж знаєш, любов – то мара».
Я кажу їй: «Життя проминає,
а ми ж бо не вічні».
Відповість вона:
«Ніч проминає, тож спати пора».

2011 р.

* * *

Осене, доленько простоволоса,
вологооке дівча жовтокосе!
Де ж забарилась ти, де заблукала?
Я ж тебе, леле, шукала, гукала!
Вже за дощами і саду не видно.
Хтось незнайомий нечутно увійде.
Не відсторонись його, не посунеш.
Шерех бахіл, гострих запахів суміш,
болю обійми – мов подих морозу...
Дайте наркозу!

2011 р.

З ПЕРЕБИТОЮ СПИНОЮ

Чорні віти за вікнами,
мокра глина й спориш...
Що ж ти, осене звихнена,
грудню серце ятриш?
Із жагою неспинною
та сльотою без меж –
з перебитою спиною
небагато утнеш.

Мжичка в схованки бавиться,
сипле зграями ґав.
Вже і грудень не гається –
клапоть неба зібгав.
І летять понад глиною
хмар важких килими...

З перебитою спиною –
до снігів, до зими.

2011 р.

СЕРЕД БЛИЗЬКИХ

Сусіди ліворуч, сусіди праворуч,
і знизу, і ті, що вгорі!
Ви завжди так близько,
ви поряд, ви поруч –
і вдень, і о пізній порі!
Ось гримає басом якийсь неборака,
йому помагає рідня.
Там грають на флейті, тут виє собака
й тупоче мале слоненя.

За стінкою зліва когось убивають –
такий, певно, в них ритуал...
Тут дріль завиває,
там гол забивають,
а в цих – черговий серіал.
Сусід під дверима
щось п'яно бурмоче –
дорогу знайшов навмання...
А стелею знову до пізньої ночі
стрибає дурне слонення.

Рятунку, спасіння душі а чи тіла
не містять квартири міські!
...А я ж відпочити у доньки хотіла –
щоб тихо, і поруч близькі.

2011 р.

ЖАРТІВЛИВІ НОТАТКИ

Різдво ступає на поріг,
а з кленів сиплеться не сніг –
насіння невагоме...
Хірург відрізає те, що зміг,
і дав мені на оберіг.
І вже з хребта мого та ніг
зійшли і біль, і втома.
Я скоро буду вдома.

Щодня п'ю ліків кілька доз.
Пройшов парез, з'явивсь лордоз
(але увесь в корсеті).
Я звикла до метаморфоз:
минує наркоз, настав склероз,
та в мене й авітаміноз
не знайдеш на портреті.

Авжеж – не п'ю і не курю,
працюю, мрію, зір гострю
або лежу на пузі.
Гуляю лісом, борщ варю,
стрічаю вранішню зорю,
чекаю в гості друзів,
дурню римовану творю
з химерій та ілюзій.

2011 р.

ДОШІ

Беззастережні цьогоріч дощі –
прозорі, осяйні та легкокрилі!
Мов музика, пливуть над садом хвилі,
і плещуться під вікнами лящі.

Троянди розправляють пелюстки,
щоб дихати дощем на повні груди...
І пахощами віє звідусюди –
солодким пахне, прілим та гірким.

Землею, мокрим сіном, чебрецем,
суницями і трішечки грибами.
Тим шляхом, що стелився перед нами, –
життям, напевно, –
вітром та дощем.

2011 р.

ПЕРЕКЛАДИ

КОНСТАНТІЙ ІЛЬДЕФОНС
ГАЛЧИНСЬКИЙ

з польської

* * *

Дівчинко, спи. Музика ночі плине,
і поміж нот, що злітають
з півсонних клавіш,
щось і для тебе
знайдеться неодмінно,
щойно пильніше глянеш.

Місяць тоненький
і вуличка, що убік
зверне за ріг і у всесвіт знесеться,
вітер, що в кучерях ніжно плететься,
тіні для щік голубі
і смуток для твого серця.

МІХАЇЛ РОЗЕНШТЕЙН

з російської

У ГОСПОДА

...тут, у Господа, на обліку всі дні,
наче річка – проминальні, та ясні,
а тече ріка – ніхто не зна куди,
і на всіх у неї вистачить води.

...тут неквапно кожен в'є життєву в'язь,
кожен сам собі

боярин, блазень, князь,
визначає кожен сам,

що сміх, що гріх,
сили вистачить у Господа на всіх.

...припасе Господь на всіх

імли й пітьми,
у яких і живемо бездумно ми,
всім наставить він біди, і сліз, і гроз,
щоб у нього ми не вірили всерйоз.

ЛЕОПОЛЬД СТАФФ

з польської

ЕСТЕТИКА

Що вище твій шедевр
у задумі таємнім,
То вище вслід за ним здійсмаєшся і ти.
Тебе веде душа – вершину віднайти,
Аби знайомих рис
богам надати древнім.

Шляхетність, що живе
у серці не даремно,
Дасть відсіч маячні
й безладдю назавжди.
В надмірності й брехні
не матиме нужди –
Лиш істину вбере
твій смак в часи буремні.

Пророчим снам душа
 довіриться не враз;
І стриманість її,
 і стисла мужність фраз,
І гордий супокій –
 прості та непідробні.

І тінь оман та зрад тебе вже не зляка.
Ти знаєш: справжня річ –
 красива та легка.
І ця краса – в тобі,
 бо серце мудре й добре.

ТАТЬЯНА ПЕШКОВА

з російської

НІЧ ПЕРЕД РІЗДВОМ

*И всё так близко и так далёко,
Что, стоя рядом, достичь нельзя...
А.Блок*

Послухай, куме, де ж ті королі?
Признайся, свате, де усі міністри?
Ми вдвох у хаті скраю на Землі
зимові, хриплі, слухаєм реєстри
старенького розбитого фоно.
Збиваються вони на тихі ноти...
Нам італійське світиться вино
у пляшці скла майстерної роботи...
Однаково: спуманте? хванчкара?
Поєднує Кавказ із Римом Парка.
Іскристих віршів божевільна гра
залежить, як не дивно, не від чарки.
По вінця їх субстанція п'янка,
а навкруги – все подвиги та шоу,
і продано надію з молотка
дорожче за портрет роботи Доу.

Любов та віра, східці та місток...
Цяцянки до різдвяної ялинки.
Чого чекати від пустих зірок,
навіщо нам чужі бажання, вчинки?
І не календарям ти дорікай,
бо не вони, а час замовник битви.
Прадавня зірка світить, спонука
творити і з імли слова молитви.
Сліпа я матір і дочка глуха,
німа сестра...

Всіх слів даремні зблиски.
Гіркий полин і кропива їдка –
вся постіль біля вічної колиски.
Знання та досвід – все колись мине,
не захистивши: ми ж не обирали
століття, що чи й витягне мене
колись із неохайної спіралі...

ЮЛІАНА ШИЯН

з російської

* * *

вона перед сном
баранців неодмінно лічить,
як у свої колишні неповні вісім.
скільки води сплигло,
а вона – все та ж восьмирічна:
просить чогось, чекає,
вірить у добрі вісті...

знає вона, що має
янголів-неохоронців.
але чомусь боїться,
й до ліжка йдучи – ридає.
не пояснили батьки:
так повелось під сонцем,
що корабель великий
частіше на риф сідає.

«янголи пахнуть снігом –
першим, легким, пухнастим» –
хто цю дурню
їй в дитинстві загнав під шкіру?
от вона й любить зиму:
двері відчинить навстіж –
нюхає сніг
і свято у допомогу вірить.

ось і тепер: вже лютий
снігом шибки лоскоче.
янголи їй шепочуть слова до віршів.
знає вона напевно:
життя – не мед,
але жити хоче.
от і боїться спати:
раптом засне і більш не...

МИКОЛА МАНЖОС

з російської

ІРОНІЧНІ МІНІАТЮРИ

* * *

Якщо на речі глянути реально
Й себе самого слушно оцінити –
Писати починав я геніально.
Бо що, скажіть, лишалося робити?

* * *

Слухай, та не знизуй ти плечима!
Поділюсь секретом, бо аж плачу.
Маю я проблему із очима:
Я своїх недоліків не бачу.

* * *

Міцна, я вам сказати мушу,
Ця наша спілка, наш союз...
Лише мені не лізьте в душу.
Я лізти й сам туди боюсь.

* * *

Та свара, що зчинилася між нами,
На морі Чорнім здійняла цунамі!
І це не все. Припущення існують –
Невдовзі землетруси запанують,
Тайфуни і торнадо на півнеба...

А я ж казав: «сваритися не треба».

* * *

Не рахую вже літа я,
Розсипаю, мов драже.
Уві сні я ще літаю...
Та невисоко уже.

* * *

Люблю країну я свою.
Шаную прапор. І завважу:
Стояв на тому – і стою.
На тому, певно, вже і ляжу.

НАТАЛІЯ БОРИСОВА

з російської

ЗАРОЗУМІЛОМУ ПОЕТОВІ

Як ти таке створити зміг?
Їй-богу, твори геніальні!
Хоч навпаки читаєш їх,
Хоч навскоси, а чи дзеркально!

Рядки на літери порвеш,
Всередину засунеш кутні...
Нічим ти їх не зіпсуєш:
Здоровий глузд у них відсутній.

ЗМІСТ

*Люцина Хворост. Маленькі й великі дива
зі скарбнички Лариси Вировець* 3

ВІД ЩАСТЯ ЗГУБЛЕНІ КЛЮЧІ

Глиняні письмена	12
Роздуми	14
Заблукалий равлик	15
«Рву знавіснілі пута...»	16
Білизна днів	17
Нічна розмова	18
Скарбничка	19
За кавою	20
Про байдужість	21
Лялька вуду	22
«Скресла крига, сніги потанули...»	24
Сніг	26
Всує	28
«Тюльпани вмирали мовчазно і тяжко...»	29
Новорічний подарунок	31
Мовчи	32

«Якось перемелються...»	33
Вітер	34
«Сипся, сніже, на те і зима...»	35
Піжмурки	36
Варення з вишень	37
«Бути ревнивою – марна морока...»	38
«У грудні день короткий, як життя...»	39
Згадай про мене	40
Фіолетові тюльпани	42

СЕРЕД ЗРАДИ ТА ЄРЕСІ

Спогади	44
Сичі	46
У зимовому березні	49
Зневіра	50

ОСІННЯ ВОДА

Осіньна вода	52
Ряст	53
Пречиста третя	54
Хурделиця	55
«Кислий смак винограду у пізніх суниць...»	57
Час та вітаміни	58
«Звела не з лободи собі хатинку...»	60

Стара світлина	61
«Покину рутину – щоденну, прозову...»	62
Керамічна сова	64
«Осене, доленька простоволоса...»	66
З перебитою спиною	67
Серед близьких	68
Жартівливі нотатки	70
Дощі	72

ПЕРЕКЛАДИ

<i>Константій Ільдефонс Галчинський.</i>	
«Дівчинко, спи. Музика ночі плине...»	74
<i>Міхайл Розенштейн.</i>	
У Господа	75
<i>Леопольд Стафф.</i>	
Естетика	76
<i>Татьяна Пешкова.</i>	
Ніч перед різдвом	78
<i>Юліана Шиян.</i>	
«вона перед сном	
баранців неодмінно лічить...»	80
<i>Микола Манжос.</i>	
Іронічні мініатюри	82
<i>Наталія Борисова.</i>	
Зарозумілому поетові	84

Літературно-художнє видання

ВИРОВЕЦЬ
Лариса Петрівна
Глиняні письмена
Поезії

Редактор *Люцина Хворост*
Верстка та художнє оформлення авторські

Підписано до друку 19.01.2012. Формат 60х84/32.
Друк — ризограф. Гарнітура Myriad Pro. Наклад 300 прим.

Видавництво ФОП Віровець А. П.
Видавнича група «Апостроф».
Свідоцтво про держреєстрацію
ДК № 3922 від 19.11.2010 р.

61057, м. Харків, вул. Пушкінська, 5, оф. 310.
тел.: (057) 752-96-77, 761-03-61

club_apostrof@ukr.net

www.apostrof.in.ua